

KANSANVALLAN UUDET TUULET

Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry

Oikeutta adivaseille s. 3

Sarjakuvat äänitorvena s. 3

Intia ja etelä-Amerikka liikkeessä s. 4-5

WSF-juliste – *IKKOTA JA KIPUSTA!* s. 6-7

Aloitteita kansanvallan lujittamiseksi:

Harjuniemi, Luhtakallio, Peltokoski,
Wallgren, Kontula, Peltola s. 9-11

KANSANVALLAN UUDET TUULET

Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry, 2007

Lukijalle

KÄDESSÄSI ON Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakamin lehti kansanvallan uusista tuulista. Se kumpuaa eri puolilla maailmaa tapahtuvasta vaihtoehtojen etsinnästä uhkien ja huolien täyttämälle nykymenolle. Yhä useammat näkevät, että ilman suitsia markkinavoimat johtavat ympäristön tuhoutumisen, kasvaviin sosiaalisiin vaikeuksiin sekä vallan ja

vaurauden keskittymiseen harvojen käsiin. Tarvitaan toisenlainen maailma.

Toive todellisesta ja kattavasta kansanvallasta yhdistää toisenlaisen yhteiskunnan rakentajia. Suurimmat vaatimukset kohdistuvat talouden ja turvallisuuspolitiikan kansanvaltaiseen sääntelyyn. Suoran poliittisen osallistumisen mahdollisuudet innostavat monia. Tasa-

SATU HASSI

Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry:n puheenjohtaja ja Euroopan parlamentin jäsen (vihr.)

arvoa halutaan miesten ja naisten, ihmisten ja eläinten sekä eri etnisten ryhmien suhteisiin.

Maailman sosiaalifoorumi on näiden liikkeiden kohtaamispaikka ja uusien aloitteiden hautomo. Euroopan sosiaalifoorumin rantaumien Ruotsiin vuonna 2008 avaa kiinnostavia uusia näkymiä. Kalenterissani onkin jo merkintä: ESF Malmö 18.–21.9.2008.

Mikä VK?

Vasudhaiva Kutumbakam on sanskritin kieltä ja tarkoittaa ”koko maailma on yhtä perhettä”. Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry on suomalainen vuonna 2003 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää kokonaisvaltaisen kansanvallan eri ulottuvuuksia ennen kaikkea vuoropuhelun keinoin.

Vasudhaiva Kutumbakam -verkostolla (vk) on jäseniä ennen kaikkea etelä-Aasiassa ja Euroopassa. Se on hyvin aktiivinen Maailman sosiaalifoorumi -liikkeessä ja kuuluu World Social Forumin kansainväliseen neuvostoon. Sosiaalifoormeissa vk on edistänyt paikallisten ryhmien osallistumista ja uusien liikkeiden näkökulmia.

vk:n ydinajatuksena on käsitys kansanvallasta kaikki elämän osa-alueet kattavana kokonaisuutena. Ajatuksen kiteytti jo sata vuotta sitten Gandhi sanskritin sanassa swaraj*. Vuonna 1909 ilmestyneessä Hind Swaraj -kirjassaan Gandhi hahmotteli Intian tulevaisuuden perustuvan tuhansien kylien taloudelliseen omavaraisuuteen, poliittiseen itsemääräämisoikeuteen ja kulttuuriseen moninaisuuteen. Siinä visio, joka puhuttelee edelleen.

Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry edistää kokonaisvaltaisen kansanvallan perspektiiviä mm. järjestämällä vuoropuheluita ja tuottamalla julkaisuja.

Vuonna 2005 ilmestynyt Talous ja demokratia (Like, toim. Outi Hakkarainen) on ensimmäinen kattava suomenkielinen julkaisu keskustelujen annista. Käsillä oleva lehti keskittyy poliittisen demokratian aiheeksi on suunniteltu ekologista demokratiaa. Lista jatkuu: sukupuoli ja kansanvalta, sosiaalinen demokratia, uskonnot ja demokratia jne.

* स्वराज, swa=oma, itse, raj=valta, hallinto; lausutaan svaradz

DEMOKRATIAN UNOHTUNUT RESEPTI KOTIKÄYTTÖÖN:

1/2 kiloa mielikuvitusta ja 4 desiä uskoa

”Kuvittele tulevaisuus, jota haluat elää”, kuuluu Gandhikin sanoneen. Demokratia vaatii meiltä mielikuvitusta. Tarvitaan mielikuvitusta, että voi haaveilla muutoksesta. Tarvitaan uskoa, että haaveilemansa muutoksen puolesta haluaa toimia. Tarvitaan ideologioita ja aatteita, jotka johdattelevat sinne minne halutaan päästä.

ILMAN IDEALISMIA ei ole demokratiaa; ei haaveita, ei muutosta, ei parempaa tulevaisuutta.

Tärkeintä demokratiassa on usko muutoksen mahdollisuuteen. Kyynisyys hiiteen, tai ainakin verollepan-tavaksi! ”Toisenlainen maailma on mahdollinen”, tuo naiivin idealistinen iskulause, menee suoraan asiaan. Usko vaihtoehtoihin olemisenmuotoihin ja muutokseen ei ole itsestäänselvyys, vaan vaalittava asenne. Jos muutokseen uskoo, sen eteen haluaa myös toimia.

Ja miksi muutos on niin tärkeää? Koska mikään yhteiskunta ei ole valmis. Suomikin mielellään näyttäytyy valmiina yhteiskuntana, jossa suurimpia ongelmia ovat tosi-tv-tähtien seikkailut, ja jossa poliittista kamppailua käydään vain siitä, kuka saa olla nykytilan ylläpitäjä.

Valmiissa yhteiskunnassa ideologioita pilkataan, koska niitä ei vallanpitäjien mukaan enää tarvita. Hehän ovat jo vallassa, mitä muuta he enää kaipaisivat? Ideologia on niin last season. Oman ideologiansa, tällä hetkellä uusliberalismin, olemassaolon vallanpitäjät mielellään toki kieltävät.

Strategiaan kuuluu myös se, että siirtyminen talouden ylivaltaan, markkinafundamentalismiin, on ollut luonnollista kehitystä, välttämättömyys ilman vaihtoehtoja, tapahtunut kuin luonnostaan ilman kenenkään pyrkimyksiä ja päämääriä. Kuinka kaunista, kuin satua, kuin kapitalistin päiväuni.

Satua se onkin, todeksi tullutta. Ainoa hyvä puoli nopeassa uusliberalistisessa käänteessä on se, että se antaa uskoa myös nopean kansanvaltaisen muutoksen mahdollisuuteen.

Tarvitsemme lisää haaveita. Vaihtoehtoisia, pähkähulluja visioita, älyttömiä utopioita. Ja niistä kaikista voi tulla totta. Yhteiskunta voi olla mitä haluamme. Mitä sinä haluat?

Uskotko, että kaipaamasi muutos on mahdollinen?

Jos et usko, elätkö demokratiassa lainkaan?

Jos uskot, mikä viivyyttää?

Haaveilemisiin!

JARNA PASANEN
liitteen päätoimittaja

Demokratiafoorumi
Vasudhaiva
Kutumbakam

JULKAISIJA Demokratiafoorumi Vasudhaiva Kutumbakam ry, Puheenjohtaja Satu Hassi, varapuheenjohtajat Risto Isomäki ja Thomas Wallgren, sihteeri Marko Ulvila.

vk-finland@demokratiafoorumi.fi
www.demokratiafoorumi.fi

TOIMITTAJAT Jarna Pasanen (vast.) ja Marko Ulvila
GRAAFINEN SUUNNITTELU Elina Salonen **KANNESSA** Dalit-teatteriryhmän jäsen Maailman sosiaalifoorumissa Mumbaissa 2004 **KANNEN KUVA** Jussi Vierimaa **JULISTEEN GRAAFINEN SUUNNITTELU** Pasi Kattelus **KUVITUS** Antti Kukkonen
JULKAISUPÄIVÄ 5.11.2007

Intian adivasiens oikeus elää metsässä

Uusi metsälaki herättää toivoa kehityksen puristuksissa kamppailevissa alkuperäiskansoissa.

VILLE-VEIKKO HIRVELÄ
Siemenpuu-säätiön
Intian adivasi-ohjelman
vapaaehtoistyöntekijä

Panga-yhteisön jäsenet ovat
hoivanneet keski-Intian metsiä
vuosituhansien ajan.
Kuva: Ville-Veikko Hirvelä

INTIASSA ELÄÄ maailman suurin alkuperäiskansavaestö, lähes 90 miljoonaa ihmistä. Näitä adivaseiksi kutsuttuja kansoja asuu eniten metsäalueilla, joissa he viljelevät ja käyttävät metsiä puutarhoinaan samalla suojellen metsäalueita. Uusi metsälaki voi antaa mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää adivasiens kulttuuria, jonka kestävyys ja kansanvaltaisuus voi toimia mallina uutta suuntaa hakeville.

”Me olemme olleet yhdessä muiden elävien olentojen kanssa vapaita vaeltamaan metsissä ja elämään sillä mitä sieltä löydämme. Mutta moderni elämäntapa tuhoaa tämän olemassaolon vapauden, joka on elämän perusta”, adivasi-aktivisti Raimotin sanoo.

Vaikka adivaseille onkin annettu joitain erityisoikeuksia jo Intian perustuslaissa, käytännössä oikeudet luonnonvaroihin ja perinteiseen elämäntapaan ovat olleet hyvin puutteelliset. Joulukuussa 2006 säädetty uusi metsälaki virallisesti tunnustaa tarpeen korjata adivaseille tehty historiallinen vääryys. Sen säätämistä edelsivät sukupolvien ajan adivasi-liikkeiden vaatimukset, jotka huipentuivat marraskuussa 2006 järjestettyyn 65 000 hengen tempaukseen Intian suurkaupungeissa.

Metsälaki tunnustaa adivaseille ja muille perinteisille metsäyhteisöille oikeudet elää, viljellä ja kerätä pienmetsätuotteita metsässä, jossa he ovat asuvat. Lain mukaan aloite määrittellä yhteisön ja yksilöiden oikeudet maahan, metsään ja veteen kylän perinteisten rajojen alueella kuuluu gram sabha’lle, perinteisen kyläyhteisön kokoukselle.

Kehityshankkeet adivasiens uhkana

Adivasi-aktivistien mukaan uusi metsälaki voi parhaimmillaan tuoda käänteen yli sata vuotta jatkuneeseen käytäntöön, jossa alkuperäiskansoja on väkivalloin ajettu pois kotisijoiltaan erilaisten kehityshankkeiden tieltä. Pelkästään Intian itsenäisyyden aikana kolmekymmentä miljoonaa adivasia on häädetty alkuperäisiltä kotiseuduiltaan. Heidän elämäntapaansa on tuhottu metsä- ja kaivosteollisuuden, patojen, teiden ja muiden kaupallisten hankkeiden vuoksi.

Me suomalaiset olemme osaltamme vastuussa modernien kehityshankkeiden haitallisista seurauksista Intiassa. Yritystemme Intia-buumi näkyy esimerkiksi Orissan osavaltiossa, jossa muun muassa Metso Mineralsin laitteita käyttävät kaivokset syrjäyttävät adivasiens metsäyhteisöjen perinteisiä elintapoja.

Adivasi-järjestöjen mukaan tarvitaan sellaisen dialogin rakentamista adivasiens kanssa, josta nykymaailma voisi oppia, miten alkuperäisen metsäelämän ymmärrys eroaa modernista ymmärryksestä ja miten se on vuosituhansia toiminut lähteenä nykyaikaista tapaa kestävämmälle tavalle kohdella metsää ja elää suhteessa siihen.

”Me emme ylipäätään usko että maa voi olla jonkun omistettavaa. Maa kuuluu kaikille, koska se on meidän kaikkien äiti”, sanoo Kalawati, adivasi laajamittaisen konfliktin repimästä Dantewadasta. Dantewadassa satoja adivaseja on tapettu viimeisten kolmen vuoden aikana Intian armeijan, poliisin, maolaississien ja sissejä vastustavien paramilitaaristen Salwa Judum-joukkojen yhteenotoissa.

Kynä, paperia ja hyvä tarina

JARNA PASANEN

Sarjakuvat äänitorvena

SARJAKUVA ON edullinen ja kätevä ruohonjuuritason viestintäväline. Tarvitaan vain kynä, paperia ja hyvä tarina. Tämän ovat huomanneet etelän kansalaisaktivitit, jotka tekevät kampanjoissaan seinäsarjakuvia tai pieniä sarjakuvalehtiä. Sarjakuva on löytänyt tiensä Intian ja Afrikan syrjäisille alueille, joiden asukkailla ei ole käytettävissään sanomalehtiä, tietokoneita tai muita tiedonhankintavälineitä.

Sarjakuvilla on monta etua. Ne kiinnittävät ihmisten huomion, niiden muoto on hyvin vapaa ja niitä voi tehdä ja seurata myös ilman luku- ja kirjoitustaitoa. Kuvat voivat kertoa tarinan kuin tarinan.

”Näillä sarjakuvilla annetaan ääni ihmisille, joilla on jotakin sanottavaa esimerkiksi tyttölasten oikeudesta koulutukseen, perhe-

väkivallasta, kastilaitoksesta, ympäristöongelmista tai korruptiosta. Tärkeitä asioita on ehtymätön määrä ja sarjakuvalla voidaan tarttua arkaluonteisiin asioihin”, kertoo Leif Packalén, kymmenvuotiaan Maailman sarjakuvat ry:n perustaja. Hän on muiden järjestön aktiivien kanssa vetänyt sarjakuvatyöpajoja ympäri maailmaa.

Piirrosten lisäksi tärkeämpää on tarinan sisältö ja paikallisuus. ”Yleensä jostakin löytyy kopiokone, joilla sarjakuvat voidaan kopioida ja sitten jakaa liimattavaksi bussipysäkeille, klinikoiden seinille, ilmoitustauluille ja lyhtypylväisiin, kaikkialle missä ihmiset liikkuvat. Sarjakuvista voi kopioimalla tehdä myös lehtiä pienillä kustannuksilla”, neuvo Packalén.

Sarjakuvaa on käytetty viestinvälineenä myös esimerkiksi itä-Afrikan

sa hiv/aids- ja malariakampanjoissa, Marokossa korruptiokampanjassa ja palestiinalaisten pakolaisten leireillä Libanonissa. Suomessa sarjakuvaa Maailman sarjakuvien opastuksella ovat piirtäneet muun muassa turvapaikanhakijat.

Ruohonjuurisarjakuvan teko-ohjeet löytyvät Maailman sarjakuvien kotisivuilta www.worldcomics.fi. Aiheesta on myös julkaistu kirja Grassroots Comics – a development communication tool, jonka voi ladata samoilta sivulta tai tilata ilmaiseksi osoitteesta keoinfo@formin.fi.

NAISET JA VUODEN
1999 MAALAKI

MWANAMKE NA SHERIA
YA ARDHI 1999

- Herra maanmittari, tässä rekisteröintihakemukseni.
- Kuulehan nainen, missä naiset omistaisivat maata.

- Toverit, ettekö ole kuulleet naisten oikeuksista uudessa maalaissa?
- Kerro lisää.
- Ai miten niin?
- Nyt elämäni on hyvää! Uusi maalaki on vapauttanut naiset.

By Grace D. (WLA C)

Tansanianlainen Grace Daffa Women's Legal Aid Center -järjestöstä teki sarjakuvan vaisten oikeudesta omistaa maata.

INTIASSA JA ETELÄ-AMERIKASSA PUHALTAVAT Kansanvallan uudet tuulet

Demokratiafoorumi järjesti syyskuussa vuoropuhelun otsikolla ”Kansanvallan uudet tuulet”, jossa alustivat Perusta vastikään Suomeen takaisin muuttanut maailmanpolitiikan professori Teivo Teivainen ja intialainen tutkija-aktivisti Vijay Pratap. Mitä nämä Maailman sosiaalifoorumi-liikkeen merkittävät vaikuttajat pohtivat kansanvallasta, puolueista ja sosiaalifoorumeiden merkityksestä?

Mitä demokratia on?

Demokratia on yksi viime vuosien suurista käsitteistä, joiden määrittelystä käydään jatkuvaa kamppailua. Arkikäytössä sanan merkitys supistuu usein kuvaamaan poliittista järjestelmää, jossa lainsäätäjät ja muut päättäjät valitaan monipuoluevaaleilla. Haastavat määritelmät lähtevät liikkeelle kansan ja kansalaisten itsemääräämisoikeudesta kaikilla elämän aloilla.

TEIVO TEIVAINEN: Minulle demokratia on ihmisten mahdollisuutta osallistua päätöksiin asioista, jotka koskevat heidän elämäänsä ja olosuhteitaan. Näitä päätöksiä voidaan tehdä parlamenteissa, kodeissa tai tuotannon eri vaiheissa.

Aiemmin valtioita jaettiin kahden ryhmään, idän kansandemokratioihin ja lännen porvarillisen liberaalidemokratian maihin. Molemmissa ajateltiin, että kapitalismi ja liberaalidemokratia kuuluvat yhteen. Leninistinen perinne määritteli demokraattiset kansalaisoikeudet kapitalistisiin maihin, niitä ei kommunismissa tarvittaisi.

Kun viitataan kokonaisvaltaiseen demokratiaan tai radikaaliin demokratiaan, pyritään hahmottamaan yhteiskuntaa paljon laajempaan kuin näiden kahden leirin suppeana käsityksenä.

Vijay Pratap kehitteli yhdessä suomalaisten veteraaniaktivistien kanssa 2000-luvun alussa käsitteen ’kokonaisvaltainen demokratia’, jonka eri tasot ja ulottuvuudet tarjoavat mahdollisuuksia yhdistää yhden asian liikkeitä tai tiettyihin kysymyksiin keskittyviä kamppailuja. Käsitteestä, ja sen eri ulottuvuuksista, kuten taloudellisesta, ekologisesta ja poliittisesta kansanvallasta, on käyty vuosien varrella vuoropuheluita mm. sosiaalifoorumeissa.

VIJAY PRATAP: Aloin puhua kokonaisvaltaisen kansanvallan ajatuksesta, koska yleisesti käytössä oleva kapea, kylmän sodan aikainen demokratian määritelmä lähtee kyseenalaistamatta siitä, että länsi on sivistyksen huippu. Määritelmässä jätetään huomioimatta se, miten vuosien ajan ja yhä edelleen pohjoiset teollisuusmaat imevät käyttöönsä kehitysmaiden luonnonvarojen ja työn. Tätä perustavanlaatuaista epädemokratiaa ei ole koskaan kunnolla oivallettu.

Jos demokratialla tarkoitetaan vaaleja, vallan kolmijakoa ja toimivaa puoluejärjestelmää, kehitysmaat ovat toki epädemokratioita. Jos kansanvalta määritellään kuitenkin kansalaisten oman elämänsä ja päätöksiensä hallinnaksi, niin silloin tarkastellaankin elämän kaikkien ulottuvuuksien hallintaa kaikilla tasoilla, alkaen yksilöstä ja ulottuen äitimaahan. Tällä tavalla määriteltynä yhteiskunnat etelässä ovat hyvinkin demokraattisia. Juureva kulttuuri, elämän arvokkuus, suhtautuminen toiseen ja talouden omavaraisuus ovat sellaista arjen demokratiaa, jota länsessä ei osata arvostaa.

Jos halutaan tarkastella intialaisen yhteiskunnan demokraattisuutta, pitää katsoa neljää klassista hyvinvoinnin elementtiä: *dharma* eli velvollisuus, *artha* eli toimeentulo, *kama* eli luonnosta huolehtiminen ja *moksha* eli lopullinen yhteyden liittyminen. Nämä ovat elämän ulottuvuuksia omine piirteineen ja merkityksineen. Kaikkien näiden elämän osa-alueiden tulisi olla osa yhteiskuntien kansanvaltaista tarkastelua, jos halumme oppia toisiltamme emmekä vain käyttää yhtä, länsimaista mittatikkua.

Kokonaisvaltaisen demokratian käsitteen esittämisessä on ollut ongelmansa. Puhuessa on hankala aina toistaa ’demokratia kaikissa ulottuvuuksissaan ja kaikilla tasoilla’. Kun kerron vaikka kulttuu-

risesta demokratiasta, tulen helposti arvostelluksi siitä, että pilkon asioita ja jätän osan huomioimatta, eli saan saman syytteen mistä aluksi moitin länsimaista demokratiakäsitystä.

Ajamani kokonaisvaltaisen demokratian vahvuus on kuitenkin ollut siinä, että se antaa eri toimijoille mahdollisuuden työskennellä omien tärkeiden kysymystensä parissa ja silti kuulua laajempaan yhteisöön ja liikkeeseen. Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa ajavat voivat halutessaan tuntea olevansa mukana myös taloudellisen ja poliittisen demokratian kamppailussa.

Kokonaisvaltaisen kansanvallan idea lähti siis liikkeelle kylmän sodan aikaisen demokratiamääritelmän kritiikkinä ja pyrkimyksenä tarjota tasapuolisempi ja toimivampi näkökulma kansanvaltaan. Nyt olen kuitenkin huomannut, että laajemmalle yleisölle asia ei välity omalla painollaan. Niinpä olen alkanut käyttää Gandhin hindinkielistä käsitettä *swaraj*. Sen ajatus ihmisestä samanaikaisesti yksilönä ja kosmoksena voisi viestiä paremmin kokonaisvaltaisen demokratian idean.

Kansanvallan kulta-aika vai alennustila?

Viime vuosikymmeninä yhteiskunnallinen kehitys on kulkenut kansanvallan suhteen kahteen päinvastaiseen suuntaan. Poliittisen oikeudet ja monipuoluevaalit ovat laajentuneet lähes kaikkiin maailman maihin. Tähän liittyen

kansalaiset ovat innokkaasti tarttuneet mahdollisuuksiin osallistua päätöksentekoon, ja uudet voimat ovat nousseet hallitusvaltaan monissa maissa. Intiassa tämä on johtanut ennen kaikkea alempien kastien puolueiden nousuun osavaltiohallituksiin, Etelä-Amerikassa puolestaan vasemmistolaisten puolueiden vaalimenestykseen ja hallitusvastuuseen.

Samaan aikaan taloudellisen demokratian alamäki on ollut jyrkkää. Yhtiöiden valtiollinen omistus ja sääntely on käynyt vähäiseksi ja rahoituspääomalle annettu huomattavia etuoikeuksia. Yritysten jatkuvan keskittymisen seurauksena suuryhtiöistä ja niiden etujärjestöistä on tullut mahtitekoja, jotka ovat muun muassa pitkälti tuottaneet kansainvälisen kauppalaainsäädännön sisällön WTO-prosessin myötä. Yhtiöillä on myös kohtuuton mahdollisuus vaikuttaa politiikan päätöksentekoon vaalirahoituksella ja toisaalta kulttuuriin kaupallisella propagandalla.

TEIVO: Kun olen optimistinen, ajattelen että viime vuosina väite taloudesta epäpoliittisena ja demokratian ulottumattomana järjestelmänä on käynyt koko ajan vähemmän uskottavaksi. Seattlen mielenosoitus 1999, wsf-prosessi ja muut vastaukset liittyvät suoraan tähän ajattelun muutokseen. Yhä useammat vaativat demokratian ulottamista myös taloudellisiin toimijoihin. Kapitalismin laajentumisen vuoksi talou-

Maailman sosiaalifoorumissa Mumbaissa tammikuussa 2004 kokoustiloihin lisäksi alueen kadut olivat ahkerassa käytössä. Gandhi, Ambedkar, Aung San Suu Kyi, Marx ja monet muut saivat kannattajansa liikkeelle. Kuva: Johanna Nuorteva

delliset toimijat ovat vahvistuneet, ja niiden kansanvaltaisen hallinnan vaatimus on tullut ilmeisemmäksi.

Demokratisoimisessa on tärkeä ajatella valtasuhteita. Erityisesti sellaisia, jotka eivät aiemmin ole olleet kansanvallan piirissä. Tällaisia voivat olla työn ja pääoman, miesten ja naisten, kulttuurien tai etnisten ryhmien väliset suhteet.

Latinalaisessa Amerikassa, esim. Boliviassa, erilaiset ryhmät omine tavoitteineen ovat liittyneet yhteen. Perinteinen ay-liike, vanhat vasemmistopuolueet ja alkuperäiskansat ovat löytäneet toisensa. Kansanvalta ja demokratian vahvistaminen ovat muodostuneet liikkeiden yhteiseksi nimittäjäksi.

VIJAY: Tämä on poliittisen aktivistien kulta-aikaa. Ensimmäistä kertaa historiassa näin monet ihmiset osallistuvat maailman muokkamiseen ja uudelleen rakentamiseen. Ranskan vallankumouksessa syntyneet ajatukset kukkivat.

Nykyään Intian tapaissa yhteiskunnassa jopa vaatimattomista sosiaalisista tai taloudellisista oloista lähtöisin oleva voi toimia ja vaikuttaa. Jos on kärsivällisyyttä

ja nöyryyttä oppia, kykyä arvostaa muita, rohkeutta itsetutkiskeluun ja omien virheiden myöntämiseen, niin taloudellinen tausta käy merkityksettömäksi.

**Etelä-Amerikan
voittoisa vasemmisto**

Yksi 2000-luvun näkyvistä poliittisista muutoksista on ollut vasemmistopuolueiden nousu Etelä-Amerikan vallan kahvaan. Työväenpuolue PT:n johtajan Lulan valinta Brasilian presidentiksi vuonna 2002 käynnisti suuntauksen, jonka yhtenä kiinnostusta herättäneenä jatkona on ollut koka-viljelijöiden ay-liikkeen johtajan Evo Moralesin valinta Bolivian presidentiksi vuonna 2005. Hänen johtamansa puolue Movimiento al Socialismo (MAS, liike kohti sosialismia) ja PT ovat yhdistäneet sisäänsä useita erilaisia suuntauksia – resepti, jolla on voitettu vaaleja.

TEIVO: Etelä-Amerikan muutosprosessien ymmärtämiseksi on hyvä verrata näitä kahta puoluetta. Brasilian työväenpuolue Partido dos Trabalhadores (PT) on yhdistelmä yhtenäisyyttä ja moninaisuutta. PT:n sisällä on kymmeniä erilaisia suuntaksia. Tällaisia ovat mm. keskusta-vasemmistolainen Articulação, trotskilaiset, sosiaalidemokraatit, marxilaiset ja kristityt sosialistit. Puolue toimii niin, että vaikka sisäisissä vaaleissa yksi suuntaus voittaa ja saa asettaa vaaleihin pääehdokkaan, myös muiden suuntausten edustajia otetaan mukaan hallintoon puolueen voittaessa. Tämä tapahtuu enemmistön ja vähemmistöjen neuvottelussa.

Bolivian MAS:ssa on osittain sama tilanne sikäli, että liikkeen sisällä on erilaisia ryhmiä kuten kokan viljelijöitä, kaivostyöläisiä ja viljelijänaisia. Puoluekokouksessa erilaiset näkemykset tuodaan esille aivan kuten Brasiliassa. Tämän jälkeen tulee eroavaisuus: Boliviasa erot nostetaan pöydälle ja niistä keskustellaan, ja lopuksi joku – Evo itse tai häntä lähellä oleva liikkeen johto – päättää, mikä on yhteisymmärrys. Kun tämä linjaus on tehty, jäljelle ei jää enemmistöä ja vähemmistöä. Sellainen jako olisi MAS:n mielestä eurooppalaisia yksilöllisyyttä ja liberalismia.

VIJAY: Brasilian muutoksessa iskulauseesta ’Toisenlainen maailma on mahdollinen’ tuli lupaus ja toive toimintaan muutoksen puolesta. Toisin kuin monissa aikaisemmissa yhteiskunnallisissa muutoksissa, Brasiliassa liikkeellä olivat monet erilaiset toimijat yhtä aikaa. Mukana olivat uskonnolliset ryhmät, vastuulliset yrittäjät, toimittajat, järjestöt ja kaikki aiemmin liikkeellä olleet tahot kuten ay- ja naisliike.

Uutta on se, että kaikki ovat mukana ohjaamassa muutosta eivätkä ainoastaan komennettavina rivi-sotureina. Tämä tapa toimia, jossa avoimuus ja poliittinen peräänantamattomuus liittyvät yhteen, on yhdistelmä, jolla Lula nousi lopulta vaalien ikuisesta kakkosesta voittajaksi.

TEIVO: Tänäpäni monet liikkeet arvostelevat Lulaa, ei tosin ehkä niinkään petoksesta vaan odotusten täyttämättömyydestä ja tekemättömyydestä. Tapasin hänet viime viikolla ja kerroin, että odotamme yhä valuutanvaihtoveroa.

Etelä-Amerikan uuden vasemmiston keulakuvat: Morales, Chavez ja Lula. Bolivian presidentiksi vuonna 2005 valitun Evo Moralesin johtaman puolueen Movimiento al Socialismon virallinen määritelmä on ’poliittinen väline kansan itsemääräämisen puolesta’. Kuva: Agência Brasil.

WSF:n poliittinen merkitys

Maailman sosiaalifoorumi-liikettä (WSF) pidetään yleisesti kiinnostavana ilmiönä ja kansalaisyhteiskunnan voimannäyttönä. Sen yhteiskunnallisesta merkityksestä ollaan kuitenkin montaa mieltä. Toiset luottavat siihen, että tapahtuman pitäminen avoimena tilana, joka ei ota mitään yhtenäistä kantaa, synnyttää lopulta parhaan tuloksen. Osa alkaa olla jo turhautunut foorumin matalaan poliittiseen profiiliin ja haluaisi foorumiliikkeen muuttuvan jonkinlaiseksi puolueeksi tai yhteisrintamaksi. Mutta mitä wsf on saanut aikaan? Olivatko Lulan vaalivoitto 2002 ja Intian hindufundamentalistisen BJP:n hallituksen vaalitappio 2004 seurausta maissa järjestetyistä foorumeista?

TEIVO: On vaikea arvioida wsf-prosessin merkitystä Lulan vaalivoitossa. Joskus tapahtuman brasilialaiset järjestäjät sanovat parin viskin jälkeen, että Latinalaisen Amerikan vasemmiston vaalivoitot johtuvat paljolti wsf-prosessista. He eivät halua kuitenkaan esittää julkisesti tätä kantaa, että eivät vaikuttaisi omahyväisiltä tai varastaisi ansiota muilta samaan suuntaan työskennelleiltä prosesseilta ja toimijoilta.

Oli merkittävää, että foorumi järjestettiin vuodesta 2001 kolmesti Porto Alegren kaupungissa, jossa PT oli tuolloin vallassa. Foo-

rumin tuoma kansainvälinen kiinnostus innosti työväenpuoluetta koko maassa.

VIJAY: Minusta wsf oli erittäin tärkeä syy siihen, että hindu-fundamentalistinen BJP hävisi vuoden 2004 vaalit Kongressipuolueelle. Aiemmin samana vuonna järjestetty Mumbaiin wsf mursi osallistujien yksinäisyyden tunteen. Selkein palaute tavallisten intialaisten keskuudessa oli: emme tienneetkään että meitä on näin monta, että olemme yhtä, että voimme saada yhdessä aikaiseksi näin hienon tapahtuman. Esimerkiksi foorumiin osallistuneet vesikysymysten parissa työskentelevät aktivistit huomasivat, että liikkeillä on yhtymäkohtia.

Vaikka tiedotusvälineet jättivät tapahtuman lähes huomiotta, satatuhatta osallistujaa kuljetti sanomaa suoraan kotiseuduilleen, ja vaikutukset näkyivät jo neljä kuukautta myöhemmin järjestetyissä vaaleissa. Kaikki tutkimuslaitokset ennustivat BJP:n voittoa, mutta toisin kävi.

Kaikki Intiassakaan eivät halua tai osaa nähdä Maailman sosiaalifoorumin merkitystä vuoden 2004 vaaleissa. Esimerkiksi Intian kommunistipuolueen keskusjohtoisuuteen ja ohjelmiin uskovat johtajat pitävät mahdolltomana ajatusta, että wsf:n avoin tila voisi synnyttää muutosta. Tämä siitä huolimatta, että ne menestyivät vaaleissa ennätysmäisen hyvin.

KANSALAISET LIIKKEELLÄ

Maailman sosiaalifoorumissa on mukana useita merkittäviä yhteiskunnallisia liikkeitä. Tässä muutama tärkeä mutta Suomessa vähemmän tunnettu verkosto:

WORLD MARCH OF WOMEN naisten maailmankulkue

Vuonna 1995 Kanadassa järjestetty feminististen liikkeiden kulkue on innostanut naisryhmiä ympäri maailman yhteistyöhön. Naisten maailmakulkue liittyy yhteen ruohonjuuritason ryhmiä, jotka kamppailevat mm. köyhyyden ja naisiin kohdistuvan väkivallan syitä vastaan. Liikkeellä on yli 5000 ryhmää 164 maasta. Verkosto tavoittelee solidaarisuuden globalisaatiota ja naisten oikeuksien lujittamista.

www.worldmarchofwomen.org

LA VIA CAMPESINA talonpojan tie

Maanviljelijöiden ja maatyöläisten liikkeet lähes 60 maasta ovat yhdistäneet voimansa La via campesina –järjestössä. Vuonna 1993 perustetun järjestön tavoitteena on vahvistaa pienviljelijöiden järjestöjen keskinäistä solidaarisuutta ja yhtenäisyyttä, jotta ne voivat yhdessä edistää sukupuolten tasa-arvoa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä maan, veden ja siementen suojelua. La Via Campesinan jäsenjärjestönä on mm. Brasilian maattomien maatyöläisten järjestö MST.

www.viacampesina.org

EKTA PARISHAD yhtenäisyysneuvosto

Gandhilaista perintöä vaaliva Ekta Parishad toimii kuudesakymmenessä Intian piirikunnassa. Se tukee alkuperäiskansojen ja syrjittyjen maaseutuyhteisöjen taistelua oikeuksiensa puolesta ja kehittää omavaraisia paikallisia tuotantoyhteisöjä. Maaoikeuksien puolustaminen kansalaistottelemattomuuden keinoin on yksi näkyvä osa Ekta Parishadin toimintaa.

www.ektaparishad.org

NAPM kansalaisliikkeiden kansallinen liitto

Intian kansalaisyhteiskunta on maailman vahvimpia. Yksi sen ilmentymistä on lukuisten paikallisten kansalaisliikkeiden muodostama National Alliance of People's Movements (NAPM). Yhteistyöorganisaation takana on monia suuria liikkeitä, kuten Narmada-joen vapautta ja jokilaakson asukkaiden oikeuksia vaaliva Narmada Bachao Andalan, kalastajien etujärjestö National Fishworkers' Forum, Rajasthanin maatyöläisten liike Mazdoor Kisan Shakti Sangathan sekä gandhilainen sosialistipuolue Samajwadi Jan Parishad. Liikkeen johtohahmo Medha Patkar on palkittu useilla kunnianosoituksilla.

NAPM:n jäsenjärjestöjä verkossa mm.

www.narmada.org
keralafishworkers.org/nff.htm
www.mkssindia.org/

TOISENLAINEN MAAILMA ON MAHDOLLINEN

**Maaailman sosiaalifoorumi-liikkeen
toimintapäivä 26.1.2008
Toimintaa myös sinun paikkakunnallesi?**

KUTSU TOIMINTAPÄIVÄÄN 26.1.2008

Me, miljoonat naiset ja miehet, järjestöt, verkostot, kansalaisliikkeet ja ammattiyhdistykset joka puolelta maailmaa uskomme, että toisenlainen maailma on mahdollinen. Tulemme kylistä ja kaupungeista, olemme monen ikäisiä ja uskoisia, peräisin useista kansoista ja kulttuureista.

Rikkautemme ovat monipuolisuus, luovuus ja kyky kehittää vaihtoehtoja. Ponnistelemme uusliberalismia, sotaa, kolonialismia, rasismia, patriarkaattia ja muita epäkohtia vastaan, jotka aiheuttavat väkivaltaa, riistoa, syrjintää, köyhyyttä, nälkää, ympäristötuhoa ja ihmisoikeuksien loukkauksia.

Olemme yhdessä rakentaneet uusia järjestäytymisen tapoja ja toimintaa useiden vuosien ajan. Tämä kutsu kumpuaa Maaailman sosiaalifoorumin julistuksen ja prosessien yhteydessä tehdystä työstä.

Meidän täytyy lujittaa omaa tahtoaamme ja vahvistaa tuhansien julkilausumiemme ja ohjelmiemme vaikutusta. Tämän vuoksi haluamme voimistaa keskinäistä solidaarisuuttamme ja lisätä ponnistelujemme, kampanjoidemme ja yhteyksien rakentamista.

Sitoudumme toimintaviikkoon, joka huipentuu maailmanlaajuiseen toimintapäivään 26. tammikuuta 2008.

Monimuotoisuus on voimamme. Kutsumme kaikki järjestämään tapahtumia, tempauksia ja luovaa toimintaa yhteisten teemojen ympärille tämän viikon ajan.

TOIMIKAAMME YHDESSÄ TOISENLAISEN MAAILMAN PUOLESTA!

www.wsf2008.net

Suomen sosiaalifoorumi 17.-18.5. 2008 Tampere

Työväenmuseo Werstas & Väinö Linnan aukio, Finlaysonin alueella

Suomen foorumi nyt ensimmäistä kertaa Helsingin ulkopuolella. Kaksi päivää mukaansa tempaavia työpajoja, keskusteluja, seminaareja. Mahdollisuus vaihtaa ajatuksia, oppia uutta, suunnitella tulevaa toimintaa ja rakentaa toisenlaista Suomea! Lauantaina myös Mahdollisuuksien tori ja Telakalla ilta-klubi.

www.sosiaalifoorumi.fi

Euroopan sosiaalifoorumi 18.-21.9. 2008 Malmö, Ruotsi

Miten käy kun Pohjoismaiset feministit, ympäristönsuojelijat ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentajat kohtaavat Välimerenmaiden taistelevan ay-liikkeen, monensortin sosialisit ja sodanvastustajat? Lähde matkaan rakentamaan toisenlaista Eurooppaa!

www.fse-esf.org

Maaailman sosiaalifoorumi tammikuussa 2009 Belem, Brasilia

Amatsonasin alueen järjestöt viidestä maasta vievät foorumiliikettä eteenpäin.

www.worldsocialforum.org

Paluu osallisuuteen

TIEDÄTTEHÄN KYMMENEN prosentoin säännön? Vanha vakuutusmyyjä kertoi, että kymmenes-osa korvauksenhakijoista pettää yhtiötä. Tiedämme, että noin kymmenen prosenttia taloudesta on rikollista. Myös järjestöissä pätee kymmenyksen sääntö: Yksi kymmenestä kansalaisesta on aktiivinen yhteisövaikuttaja. Vajaa kolmannes on kiinnostunut ja osallistuu. Loput ovat laiskanviisaita sivustaseuraajia.

Ammattiyhdistysliike on järjestetty edustuksellisesti. Suhteellisin vaalein valittu päätöselin on valinnut toimeenpanijat ja varsinaiset aktiiviset tekijät, osalliset. Heitä ei ole kymmentä prosenttia. Asiat ovat pikku hiljaa ajautuneet siihen pisteeseen, että jäsenistölle on jäänyt osallistujan ja sivustaseuraajan rooli. Kriitikin tykitystä onkin tullut kylkiin liikkeen harvinaisuudesta ja demokratian puutteesta.

Tilanne ei ole kenenkään pahan tahdon seurausta. Ei se ole myöskään ay-johtajien tai toimitsijoiden juonen seurausta. Suurissa järjestöissä asiat vain on hoidettava päätösprosessia ohjaavien sääntöjen mukaan. On esimerkiksi välttämätöntä, että liittojen tuloja ja omaisuutta koskeva päätösmenettely sekä taloudelliset vastuut ovat selkeästi määriteltyjä. Myös työehtosopimusten teon on tapahduttava sääntöjen määrittämän kaavan mukaan. Liitot ovat myös melkoisia työnantajia. Työyhteisöissä on oltava määritellyt vallat ja vastuut. Muuten sekoavat ammattiliittojen työntekijät lukemattomien jäsenpomojen pompottelusta. Ammattiliitossa on siis oltava selkeä edustuksellinen ja oikeudellinen rakenne, jota toki voidaan kehittää sääntöjä rukoamalla.

Poliittista järjestelmää vaivaa edustuksellisen demokratian uskottavuuskriisi. Sama koskee ammattiyhdistysliikettä. Osallisuuden tai edes osallistumisen sijaan jäsenistö turhautuu ja kokee voimattomuutta. Kysymys ei välttämättä ole trendistä. Rakennusalan olemme viime vuodet niittäneet myös suuren kyykytyksen eli 1990-luvun suurlaman hedelmiä. Alan syöksyessä rotkon reunalta Kuoleman Laaksoon katosi suomalaisilta rakennusalan työpaikoilta tuhansia ammattiyhdistystiedon- ja -taidon opettajia,

aktiivisia työmiehiä ja - naisia. He olivat tottuneet ajamaan tavoitteitaan työpaikoilla, omassa työelämän lähipiirissään. Joskus toiminta oli saanut rajujakin muotoja, mutta ”kenttä oli rullannut”. Kansalaisoikeudet ja järjestäytymisvapaus takasivat tekemisen mahdollisuuksia ja sodanjälkeinen työväenliikkeen voimantunto antoi toiminnalle aatteellisen sielun. Onnistumiset loivat itsetuntoa ja luottamusta yhteisten tekojen voimaan.

Tämä tekemisen perinne heikkeni lama-aikana melkoisesti. Luulenpa, että sama ilmiö koskee laajemminkin ammattiyhdistysliikettä. Osallisuus on siis rakennettava uudelleen. Työelämässä ihmisten on otettava ohjia enemmän omiin käsiin ja työpaikkayhteisöjen voimaa on sinnikkäästi pyrittävä kasvattamaan. Asetelman kuuluu olla niin, että liitto-organisaatiot auttavat, tukevat ja neuvovat jäsenistöä, joka parantaa olosuhteitaan yhdessä.

Kansalaistoiminta saa uutta potkua onnistumisesta. Onnistunut yhteishanke, pienikin, tuo tekijöille voimaa ja uutta luottamusta yhteistoimintaan. Työpaikoilla toteutetut hankkeet ovat demokratialle tärkeitä, koska ne tuottavat osallisuutta, demokratian vaativiin mittoihin kasvanutta aktiivista kansalaisuutta.

KOMMENTTI

**DEMOKRATIA ON TOIMINTAA.
OSALLISUUS KEHKEYTY
- JATKUVASTA - TOIMINNASTA,
SIKSI TYÖPAIKAT JA
AMMATTIOSASTOT OVAT
KESKIÖSSÄ. HYVÄ, JOS KUORI
PYSYY HUOKOISENA JA YHTEYS
MUUHUN MAAILMAAN ON
ELÄVÄ, KAPITALISMISTA KUN VOI
KIELTÄYTYÄ NIIN MONIN ERI
TAVOIN.**

JAANA AIRAKSINEN

Kaikki erilaisia – kaikki osallisia?

DEMOKRATIAN TUHANNEN taalan kysymys koskee sen täytäntöönpanoa, kansan tahdon toteuttamista käytännön – ja periaatteen – seikoissa. Sen selvittämiseen, kuka on kansa ja mitä se tahtoo, on pantu erilainen määrä energiaa demokraattisen hallitsemismuodon lyhyehkön historian aikana. Valtaosan tuosta historiasta ”kansan” on merkinnyt kaikkialla korkeintaan vajaata puolikasta aikuisväestöstä, kun naiset on erilaisista melko mielikuvituksellisista syistä jätetty äänestäjäkansalaisuuden ulkopuolelle. Tämän lapsuksen korjaamisessa Suomi paistattelee maailmanmaineessa. Se ei kuitenkaan riitä.

Sukupuoli merkitsee demokratian kannalta paljon muutakin kuin yleistä äänioikeutta tai edustajien päälukua. Kun päätetään jäähallin rahoituksesta, neuvolatoiminnan supistuksista, päihdehuollon leikkauksista tai turvakodin paikasta, tehdään samalla sukupuoliratkai-

suja. Tietenkin on naiskiekkoilijoita, aktiivisia isiä, juoppoja naisia ja pahoinpideltyjä miehiä. Mutta sitä suuremmalla syyllä näiden päätösten sukupuolivaikutukset ovat moninaisia.

Sukupuoli ei ole pelkkiä naisia ja miehiä. Se on kulttuurinen järjestys, joka läpäisee koko yhteiskunnan, ja usein myös demokratiasta keskustelemisen kipukohta.

Sukupuolesta ja vallasta puhuminen on Suomessa hankalaa. Yleisin reaktio on kieltäminen: meillä on tasa-arvo, eikä (enää) sellaisia ongelmia. Onko sukupuolen ja vallan yhteen kietoutumisen esiin tuominen vaarallista siksi, että se osoittaa suomalaisen yhteiskunnan olevan vähemmän tasa-arvoinen ja konsensuksen läpäisemä kuin haluaisimme uskoa?

Demokratian kehittämiseksi on kysyttävä kenen ääni päätöksenteossa kuuluu, kenen tahto pannaan täytäntöön ja minkälaisin proses-

sein. Demokratiaan pitää mahtua sellaisiakin ääniä, joiden kuunteleminen ei ole helppoa. Nykykriteerein ei tietenkään ole tehokasta laajentaa päätöksenteossa osallisten joukkoa. Mutta demokratian kannalta juuri se on tehokasta ja tuloksellista.

Sukupuoli-, sukupolvi-, kulttuuri- ja muut sosiaaliset erot tulisi nähdä resursseina, ei esteinä tai hankaluuksina. Se, millä tavoin nämä resurssit saataisiin käyttöön, vaatii silmien avaamista demokratian käytännöille. Miten niin edustuksellinen mandaatti on ainoa mahdollinen demokraattisen päätöksenteon legitimointimuoto?

Miksei hyödynnettäisi vaikkapa arvalla valittuja kansalaisjuria kommentoimaan lakiesityksiä järjestökierrosten ohella? Tai kokeiltais paikallistasolla osallistuvan budjetoinnin tavoin toimivaa ”käyttäjädemokratiaa”, jossa tietyn palvelun käyttäjäjoukko olisi osa valmis-

telu- ja päätöksentekoprosesseja?

Keskusteleavassa, osallisuuteen perustuvassa demokratiassa laajenee paitsi osallistujien kenttä myös mahdollisten puhetapojen ja uskottavuuden repertuaari. Tämä edellyttää asennemuutosta sen suhteen, kenen mielipide ja millä tavoin ilmaistuna on pätevä ja huomioon otettava argumentti. Onko osattava ”puhua politiikkaa” tullakseen kuulluksi? Onko muistettava ulkoa tilastolukuja? Onko osattava suomea? Onko pystyttävä katsomaan yleisöään ylhäältä? Onko oltava miehekäs tai naisellinen?

Suomalaisessa demokratiassa tulisi luopua yksisilmäisestä edustuksellisuuteen nojaamisesta ja nähdä rinnakkaisten mekanismien mahdollisuudet. Osallisuus antaa voimaa niin osallisille kuin järjestelmällekkin. Suuremmin päätöksentekijäresurssein varustettuna demokratia sekä venyy luovempiin

EEVA LUHTAKALLIO
Sosiologian tutkija ja kansalaisaktivisti Helsingistä

käytännön ratkaisuihin että toteuttaa paremmin päätehtävänsä – sitä moninaisen, moniäänisen kansan tahtoa.

KOMMENTTI

**HIERARKKINEN
SUKUPUOLIJÄRJESTELMÄ ON
TOSIAAN SYTTÄ PURKAA. SE ON
PARAS ALOITTA POISTAMALLA
MIESTEN PERUSTEETTOMIA
ETUOIKEUKSIA. KUN
MUUTOKSESSA ON PÄÄSTY
VAUHTIIN JA RIITTÄVÄN
PITKÄLLE, VOI KÄSITTEET
MIES JA NAINEN HEITTÄÄKIN
ROMUKOPPAAN SAMALLA
TAVOIN KUIN AATELINEN
JA RAHVAS.**

MARKO ULVILA

Työstäkieltäytymisen luovuus

KESKUSTELU PREKARIAATISTA on vääntynyt toistuvasti keskustelusi pätkätyöläisyydestä. Seurauksena on ollut prekaarien määrittäminen olosuhteittensa uhreiksi. Suurelle osalle vasemmistosta tällainen onkin mannaa. Jälleen uusi lunastettavien joukko, jonka kohdalla voidaan jeesustella!

Entäpä jos prekaariutta määrittää ennemminkin aktiivisuus, jonkinlainen itsensä prekarisoiminen?

Uusliberalismin myötä kaikki aika, jona ei tehdä työtä, ajatella työtä tai ladata akkuja työtä varten alkaa näyttäytyä oikeudettomana elämä. Elämä, jota ei valjasteta työn orjuuteen, kaikki elämän momentti, joka toimii luovan talouden oikeudettomana ja vapaasti riistettävänä perustana, on prekaria elämää.

Työntekijän asema alkaa vastata yrittäjän asemaa. Aktiivinen työvoimapolitiikka kiteyttää yleisen tendenssin. Se antaa uusia aseita syyllistää työntekijää, ellei menes-

ty työelämän tavaramarkkinoilla. On verkostoiduttava, kasvatettava cv:tä ja kärkyttävä kaiken maailman mahdollisuuksia.

Työntekijä-yrittäjä ei määritä niinkään työsuoritus, vaan uuras-tus työtä koskevien valmiuksien, työkykyjen eteen. Ihmissuhteista tulee sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisistä tietotaidoista kulttuurista pääomaa, siis kauppatavaraa, jonka onni ja autuus on siinä, etteivät työntekijät ole vain pääoman vaan myös toistensa riistettävissä. Markkinat on totisesti demokratisoitu ja pääomaa ohjaa kuluttajien kansanvalta.

Yrittäjäyys tällaisessa järjestelmässä vastaa kuitenkin punkin toimintaa: se on opportunistista mihin tahansa kuluttajaärsykkeeseen vastaamista, reaktiivisuutta. Työnantajat uusine kuluttajaoikeuksineen (työntekijöiden joustava palautusoikeus jne.) ovat vain yksi kuluttajaryhmä muiden joukossa.

Kutsumme tätä työkyvyn yh-

teiskunnaksi (workfare). Työkyvyn yhteiskunta tekee elämästä työelämää. Se realisoi täydessä mittakaavassa protestanttisen etiikan, jossa työtä paiskitaan huonon omantunnon riivaamina. Työstä tulee moraalista toimintaa, jolla lunastetaan elämälle oikeutus. Ei ole väliä työllistääkö aktiivinen työvoimapolitiikka, kunhan se aktivoi ajattelemaan jokapäiväistä työtä.

Ja miten vastaava vasemmisto? Tietenkin vaatimalla yhä enemmän työtä ja moralisoimalla ”joutilaita”. Uusien työhön (ja opiskelemaan) pakottamisen järjestelmien edessä se julistaa entistä kiihkeämmin työtä tekevän kansan moraalisaarnaa. Näin vaikka uudet kansantautimme ovat työperäisiä vastuusairauksia, joita syntyy kun työhön suhtaudutaan henkilökohtaisena vapautuksena.

Oikeisto voi täysin rehellisesti nimittäytyä työväen edustajaksi, ovathan kaikki nyt oman elämänsä myyneitä yrittäjiä. Eikä vasemmis-

tokaan ole kuollut. Se on jo aikoja sitten noussut kuolleista ja huolehtii nyt uskosta työn ilosanomaan – siitä, että lunastusta odotetaan, odotetaan ja yhä vain odotetaan.

Haasteena ei ole luoda uutta vasemmistoa työn vaan työstä kieltäytymisen termin. Prekariaattikeskustelulla on merkitystä, mikäli se on tavoittanut niitä, jotka kokevat, että elämässä olisi paljon itses-

sään palkitsevaa aktiviteettia, ellei olisi koko ajan pakko raahata itseään työn ja tulostavastuun alttarille. Jos perustulolle haetaan kestävä perustelua, se on yksinkertaisesti kokeilunhalun juhlistaminen ja elämän sattumanvaraisuudesta nauttiminen – siis radikaalisti avoimen tilan avaaminen uuden luomiselle.

KOMMENTTI

PERUSTULO LOPETTAISI IHMISTEN JUOKSUTTAMISEN LUUKULTA LUUKULLE. TYÖN SISÄLTÖÖN TAI LAADULLISUUTEEN PERUSTULOLLA EI KUITENKAAN VAIKUTUSTA OLE. KAIKKI EIVÄT MYÖSKÄÄN VOI LUOVUUDEN NIMISSÄ PREKARISOIDA ITSEÄÄN, SILLÄ EDELLEEN TYÖHÖNSÄ SITOUTUNEITA, AMMATTITAITOISIA VAKIDUUNAREITA KAIVATAAN MM. LASTEN-, PÄIVÄ- JA VANHAINKOTEIHIMME SEKÄ SAIRAALOIHIN.

MIRKA MUUKKONEN

Suoraan demokratiaan!

1800-LUVUN MIELETTÖMÄT haaveet 8-tuntisesta työpäivästä ja naisten äänioikeudesta ovat arkista todellisuutta. Mutta missä ovat tämän päivän järjestömät unelmat? Tässä on yksi sellainen:

Ehdotan, että valtiot, liittovaltiot, Euroopan unioni, kunnat, puolueet ja muut järjestöt, jotka käyttävät valtaa ja joilla on henkilöjäseniä, säättävät seuraavaa:

1. Kun viisi prosenttia jäsenistöstä niin vaatii, heidän aloitteestaan on päätettävä jäsenäänestyksellä. (Laki aloiteoikeudesta)

2. Jäsenäänestyksen tulos ratkaisee aloitteen kohtalon lopullisesti. (Laki päätösoikeudesta eli laki kansanäänestyksestä)

3. Jos järjestöllä on vaaleilla valittu edustussellinen elin, jolla muutoin on päätösvalta jäsenäänestyksen kohteena olevassa kysymyksessä, voi tämä elin kumota jäsenäänestyksen tuloksen. Tällöin järjestetään kahden vuoden kulut-

tua uusi jäsenäänestys samasta asiasta. Toisen äänestyksen tulosta ei voida kumota. (Laki hätköityjen päätösten välttämisestä)

Kansan oikeutta päättää asioista vastustetaan yleisesti, mutta perustelut eivät vakuuta.

Väitetään, että kansalaiset eivät ole päteviä päättämään vaikeista asioista. (Tai toisin: että kansalaisten äänestys voi aiheuttaa väärän tuloksen.) Väitteessä on vinha perä. Mutta katso-kaa ympärillen. Vaaleissakin ihmiset ovat hyvin kykeneväisiä olemaan ymmärtämättä jotakin olennaista tai ymmärtämään väärin ja myös äänestämään väärin. Kuinka varmoja me voimme olla siitä, että tyhmit suomalaiset äänestivät fiksuja suomalaisia eduskuntaan viime keväänä? Ja jos homma pelaa Suomessa (hrmm!), pelaako se Ranskassa? Tai Jenkeissä ja Kuubassa?

Väärän tuloksen ongelma ja äänestäjien tyhmyyden ja laiskuuden ongelma ei ole kansanää-

nestyksen vaan demokratian ongelma.

Merkittävin ongelma ehdotuksessani ei olekaan periaatteellinen vaan käytännöllinen. Kuka muotoilee aloitteet yhteensopiviksi oikeusjärjestyksen kanssa. Miten tämä tapahtuu? Näitä ja eräitä muita teknisiä asioita pitää hiukan pohtia. Mutta sellainen pohdinta kuuluu normaalin lainvalmisteluun.

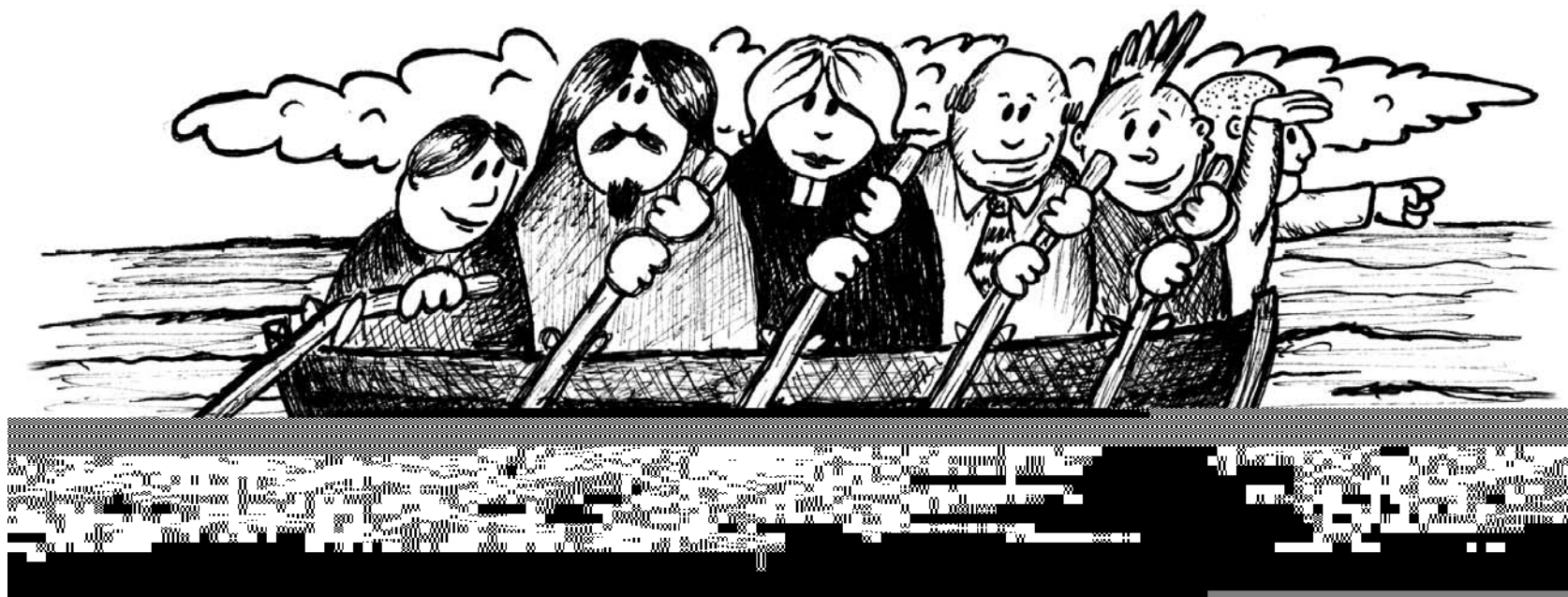
Lopuksi: miksi kansanäänestyksiä tarvitaan juuri nyt? Siksi, että ihmisten vapautuminen ja yksilöllistyminen tekee perinteisestä vaalidemokratiaasta yhä riittämättömämmän kansanvallan muodon. Puolueet ovat henkitoreissaan eikä kansanvalta voi muutenkaan hyvin. Jos ja kun haluamme, että vastaamme yhdessä ja tasavertaisesti tulevaisuudestamme, suoran demokratian kehittäminen on aivan välttämätöntä. Sitä tarvitaan täydentämään, ei korvaamaan, vanhaa demokratiaa.

THOMAS WALLGREN
Helsinkiläinen kansanliikemies ja puolueaktivisti

KOMMENTTI

JO RIITTÄÄ PLEBISKIITIT ELI PELKÄT NEUVOANTAVAT KANSANÄÄNESTYKSET, AIKA ON KYPSÄ SUORAN KANSANVALLAN UUDISTUKSILLE. ASETTUVATKO PUOLUEET VASTAHANKAAN VAI VOIVATKO NE NÄHDÄ KANSALAISET KIINNOSTAVINA TOIMIJOINA MYÖS EDUSTAJAVALIEN VÄLILLÄ?

JARNA PASANEN

Perustulon uhka ja toivo

PERUSTULO ANTAA valtavan lupauksen. Se on tällä hetkellä ainoa toteutettavissa oleva edunvalvontakeino niille työntekijöille, jotka eivät voi turvautua perinteisiin ay-liikkeen painostuskeinoihin. Perustulo mahdollistaisi yksinyrittäjille, vuokratyöläisille ja etätyöläisille työstä kieltäytymisen silloin, kun työn ehdot eivät työntekijän näkökulmasta ole riittävät. Eri-tyisen tehokkaasti se toimisi (naisten) matala-palkkaisilla palvelualoilla.

Nyt hallitus on asettanut sosiaaliturvan kokonaisremonttia suunnittelevan komitean, joka tulevaisuudessa aikoo puhua myös perustulosta. Hetkinen, onko valtiovalta siis puuhaamassa lakkoasetta matalapalkkatyöläisille verova-roilla?

Ei. Tässä perustulokeskustelussa on kyse ai-van muusta. Siinä puhutaan lähinnä teknisestä uudistuksesta työmarkkinoiden edelleen jous-tavoittamiseksi ja ihmisten pakottamiseksi sel-laisiin töihin, joiden palkkoilla ei elä ja joiden työskentelyolosuhteet eivät houkuttele. Ihmi-siä (erityisesti nuoria ja maahanmuuttajia) pi-tää aktivoida, sosiaaliturvaa yksinkertaistaa ja tuloloukut purkaa. On siis perustuloja ja perus-tuloja.

Perustulo sisältää kumouksellisen potentiaa-lin vain silloin, kun se takaa riittävän ja vakaan toimeentulon kaikille ilman ehtoja. Riittämät-ömänä ja ehdollisena se toimii juuri ideansa vastaisesti, pahimmillaan legitimoi palkkatyö-eliitin kykeen kasvaneen prekariaatin lainsuo-jattomuutta.

Aineellinen tuotanto ei enää aikoihin ole edellyttänyt koko väestön palkkatyöpanosta. Sen sijaan se on välttämätön tulonjako- ja kont-rollijärjestelmä. Yhteiskuntajärjestyksen yllä-

pitämiseksi on palkkatyötä laajennettava yhä uusille elämänalueille (kotityöt, seksi, kulttuu-rintuotanto jne.) ja työttömyydestä rangaistava. Muutenhan ihmiset alkaisivat kuluttaa aikaansa siihen, mikä heistä itsestään on tärkeää ja hyö-dyllistä. Palkkatyö nähdään moraalisenä hyvä-nä, josta ei voi, saa eikä pidä kieltäytyä, vaikka kapitalistinen logiikka tuottaisi täysin elämälle vieraita toimintoja (mainosteollisuus), sen eh-dot olisivat työntekijälle kohtuuttomat (siivous-ala) tai se johtaisi vakaviin ympäristötuhoihin (ylikulutus).

Toimeliaisuus ja osallistuminen eivät kui-tenkaan kaikille tarkoita palkkatyötä. Ihminen on luonnostaan aktiivinen, ja on todennäköis-tä, että tulevaisuudessakin rakennetaan koteja, laitetaan ruokaa, kasvatetaan lapsia ja rakastel-laan. Perustulo voisi olla keino purkaa näiden toimintojen tavaramuoto ja palauttaa ne mark-kinoilta yhteisöihin.

KOMMENTTI

**OLEN VIEHTYNYT VANHAAN
VAPAUTTA KOROSTAVAN
KANSALAISPALKKAIDEOLOGIAAN,
JOSSA AJATELLAAN VAURAUDEN
KUULUVAN KAIKILLE.
VARSINAISEEN PERUSTULOON EI
TÄLLÄ HALLITUSKAUDELLA PÄÄSTÄ.
REALISTISENA PIDÄN SELLAISTA
KESKITIEN MALLIA, JOSSA
PERUSTULO YKSISTÄÄN EI TAKAA
RIITTÄVÄÄ ELANTOA.**

ROSA MERILÄINEN

Lähikunnat ja suurkunnat kansanvallan kasvumaastoksi

RÄJÄHTÄNYT ja räjähtänyt kun-tapalvelujen tuotantorakenne pi-tää korvata kahden kuntatason järjestelmällä. Siinä lähikunta vas-taisi asukkaidensa lähipalveluista ja suurkunta isompaa väestöpoh-jaa edellyttävistä palveluista.

Suomessa lähdettiin kuntauu-distukseen sanoen, että kuntien tehtävät ja voimavarat on määri-teltävä niin, että kunnat pystyvät huolehtimaan peruspalveluista. Ajatus on hyvä, mutta tehtävien, rahoituksen ja hallinnon ristiriidat ovat edelleen ratkaisematta.

Syrjäseutujen pienillä kunnil-la ei ole voimia tuottaa edes pe-ruspalveluja. Eikä niillä ole voimia keskustan ja kokoomuksen kaup-pamaan palvelujen kilpailuttami-seen. Suurimmat kunnat taas teke-vät mitä tahansa sillä seurauksella, että sekamelska ei ole minkään päättäjätason hallittavissa.

Vanhasen hallitukset yrittävät matkia yrityksiä tekemällä kun-nistakin osto- ja myyntiliikkeitä, joissa kunnallisvaaleissa valitut hankintapäälliköt käyvät kauppaa kaikkiin suuntiin kuntalaisten ve-rorahoilla. Ylipormestari Jussi Pa-

junen tarjoaa osakeyhtiötä työhön kuin työhön.

Minun kokemusteni mukaan noin 10 000–20 000 asukkaan lä-hikunnat olisivat tarpeeksi suuria päättämään lähipalvelujen toteu-tuksesta paikallisen asiantunte-muksen turvin. Tämän kokoisen kunnan valtuusto, muutama lau-takunta ja viranhaltijat pystyvät hakemaan asiantuntemusta myös toisilta kunnilta, oppilaitoksilta ja tutkimuksesta. Lähipalveluja jär-jestävältä kunnalta ei kuitenkaan pidä vaatia samaan aikaan vastuuta niistä tehtävistä, jotka edellyttä-vät suurempaa väestöpohjaa.

Esimerkiksi päivähoito, perus-koulu, perusterveydenhoito, sai-raiden ja vanhusten kotihoito ja palveluasuminen, sosiaalityö tai paikalliset vapaa-aikapalvelut toi-mivat erinomaisesti melko pienis-sä kunnissa, jos asukkaat ja työn-tekiäjät saisivat keskittyä yhdessä niiden hoitamiseen.

Erikoissairaanhoito, sosiaali-huollon erityispalvelut, nuoriso-asteen koulutus, kattavat jouk-koliikennepalvelut tai suuret kulttuuri- ja urheilulaitokset onnis-

tuvat paremmin isommilla alueil-la. Niitä varten Suomessa tarvittai-siin noin 50 000–300 000 asukkaan suurkunnat.

Pääkaupunkiseudun yhteistyö-valtuuskunnasta voisi lisäksi teh-dä seutukunnan, jolle annettaisiin maankäyttöön, asumiseen ja jouk-koliikenteen hoitoon liittyviä sel-västi rajattuja tehtäviä. YRV:n val-tuustokin pitäisi valita suoraan kunnallisvaaleissa.

Kunnanvaltuustojen ja terveys-toimen johdon taakka kevenisi tun-tuvasti, jos valtio huolehtisi yli-opistosairaaloista. Ison ja pienen kunnan edustaja ovat nyt yhtä hei-koilla yrittäessään suhteuttaa kun-tansa sairaanhoidon tilannetta maa-ilman lääketieteen tutkimukseen ja

KATI PELTOLA
Eläkkeellä oleva sosiaalijohtaja Helsingistä, joka on pyörinyt mukana kansalaistoiminnassa ja poliittisissa luottamustehtävissä 60-luvulta saakka

todellisuuteen. Myös raideliikenne ja suuret autoliikenneväylät edellyt-tävät koko maan olosuhteiden huo-mioon ottamista, joten valtion on vastattava niistäkin suoraan.

Lähikuntien ja suurkuntien val-tuustot pitää valita erikseen kun-nallisvaaleissa. Rahaa kumpikin kuntatyyppi saisi eduskunnan päät-tämistä kuntaosuuksista, jotka ja-ettaisiin lähikunnan ja suurkun-nan tehtävien ja asukasrakenteen perusteella. Valtion kuntien ny-kyiset henkilökohtaisten ansio- ja pääomatulojen verot tulisi yhdis-tää yhdeksi progressiiviseksi hen-kilökohtaisten tulojen veroksi, jolla kuntaosuudet rahoitetaan.

KOMMENTTI

**MIKÄ ON ISOA JA MIKÄ PIENTÄ? MIKÄ LÄHELLÄ JA MIKÄ
KAUKANA? HELSINGISTÄ JA UTSJOELTA KATSOTTUNA ASIAT
NÄYTTÄVÄT ERILAISILTA. 20 000 ASUKKAAN KUNTAA EI VOIDA
KOVIN PIENEKSI KUTSUA MAASSA, JOSSA SUURI OSA KUNNISTA
(208) ON ALLE 5000 ASUKKAAN KUNTIA JA SUURI OSA
KUNNISTA ALLE 20 000 ASUKKAAN KUNTIA (363).**

MERVI JANHUNEN

LISÄTIETOJA VERKOSSA:

www.avoinvaali.fi

Äänivalta ry:n sivut, joilla on kehitetty uusia äänestys- ja vaalimenetelmiä.

www.crash.fi

Tutkimusta ja toimintaa oikeuden-mukaisuuden edistämiseksi.

www.demofinland.org

Demo ry, suomalaisten puolueiden yhteistyöjärjestö etelä-pohjoinen dialogiin.

www.kansanvalta.fi

Oikeusministeriön ylläpitämä sivusto demokratiasta ja osallistumisesta.

www.nigd.org

Network Institute for Global Democratisation. Helsingissä päämajaansa pitävä kansainvälinen think-tank.

www.siemennpuu.fi

Ekologisen demokratian erityisosaamista.

www.tammilehto.info

Olli Tammilehdon artikkeleita ja ajatuksia kansanvallasta ja muusta.

VK:N TUOTTAMAA KIRJALLISUUTTA:

Talous ja demokratia

Ratkaisuja Suomesta ja muualta maailmasta. Toim. Outi Hakkarai-nen, Jaana Airaksinen ja Tove Selin. Like 2005.

M.K.Gandhi, Hind Swaraj

Vapaaehtoistyönä laadittu suomen-nos vuodelta 2005. http://www.demokratiafoorumi.fi/Hind_Swa-raj_Suomennos_050420.pdf

Vijay Pratap, Ritu Priya ja Thomas Wallgren:

Vasudhaiva Kutumbakam.

An Alliance for Comprehensive Democracy. 2004 New Delhi. <http://www.demokratiafoorumi.fi/vk-booklet.html>

MUITA KIRJOJA:

Rolf Büchi:

Kohti osallistavaa demokratiaa

Kansanäänestykset demokratian välineenä. Like 2006.

Heikki Patomäki:

Uusliberalismi Suomessa

Lyhyt historia ja tulevaisuuden vaihtoehdot. WSOY 2007.